

Sivistävää keskustelua 24.10.2023

Aihe: Oikeudet - Velvollisuudet

Syksyn kuudennessa keskustelussa pitäydyttiin aiheessa melko hyvin. Keskustelu käytiin yhdessä ryhmässä, joten kaikki ajatukset saatiin enemmän tai vähemmän talteen.

Oikeuksista

"Valtio takaa oikeudet. Valtio jakaa valtaa."

"Rajoittaa valtaa!"

"Jotta ei voi sortaa."

"Näin pitäisi olla kaikkialla."

"Ei ole!"

"Vuosisatojen ratossa oikeuksien hyödyt tullut selväksi ympäri maailman, mutta ei ne kaikkialla vieläkään toteudu."

"Esimerkiksi Intiassa oikeudet ei toteudu":

- Pakkomuutot
- Kastijärjestelmä

Kirja mainittu:

Kaikkihan rakastavat kunnan kuivuutta

[Löytyy: <https://vaski.finna.fi/Record/vaski.373729>]

"Kuivuuskin aiheutettu tahallaan taloudellisista syistä. Saa avustuksia, jos ei pysty viljelemään."

"Avustukset ei aina edes mene sinne minne pitäisi vaan":

- rikkaille
- viranomaiskoneistolle

Oikeudet ei toteudu!

Varakkuudesta

"HS kertoi: Miljardööreille kaavaillaan 0,5% veroa.

Nyt voivat kiertää veroja."

"Tavis taas maksaa 30% ..."

"Verosuunnittelua."

"Kansan suussa veropetos!"

"5 miljoonaa per miljardööri ei ole kovin paljon, mutta valtio tarvitsee paljon."

Velvollisuudet ei toteudu!

"Miksi, ahneudesta?"

"Kyllä, mutta kannusteita ei kuitenkaan pidä poistaa.

Rikastuminen vaatii työntekoa ja riskinottoa."

"Onko kohtuullista? Pääoma myös periytyy."

"Ei säily, jos seuraavat sukupolvet ei osaa pitää siitä kiinni."

"Joku muu ottaa hyödyn holtittomasta rahankäytöstä, valuu väärin käsiin."

"Vahvempien pitää pitää huolta heikoista."

"Kaikki ollut lapsia ja tulee olemaan vanhuksia."

"Ratkaisuna 0-syntyvyys, sopiiko arvomaailmaan?"

"Niiden mielestä sopii, jotka pitää ihmisiä maapallon syöpänä."

"Orpo sanoi: 'Nokiaa autetaan kaikin keinoin.'

Entä vanhusten kanssa? Kaikin keinoin kanssa?"

"1 pelastusrengas, monta vedessä. Mitä teet?"

Hyvinvoinnista

"Hyvinvoinnin näkökulmasta tärkeitä myös kansalaistaidot, ystävätaidot."

"Ei pakkoja, mutta osa meidän järjestelmää."

"Lapset pitäisi yhteisöllistää *{socialize}* 4v mennessä, muuten rikollisuus lisääntyy. Tilastollisesti siis."

"Vanhempien ja yhteisöjen velvollisuus."

"Yhteisölle elintärkeää. Kaikki minkä annat saat moninkertaisesti takaisin."

Toinen kirja mainittu:

Sinun tähtesi täällä : vuodet presidentin puolisona

[Löytyy: <https://vaski.finna.fi/Record/vaski.4269231>]

"Jenni Haukion ylenpalttinen isänmaallisuus alkoi ärsyttämään. Täynnä tuollaisia lauseita."

"Valtio luonnollinen osa ihmisten järjestäytymistä."

"Valtion on me, meidän juttu, me rahoitetaan."

Kolmas kirja mainittu:

Kolme kenraalia [?]

[Ei löytynyt...]

"Aikanaan sotilaiden työ sotia. Palkintona parhaat maatilat."

"Aatelissuvun vesan velvollisuus sotia ja tuoda sotasaalis takaisin."

"Järjestelmä toimi vain, koska kaikki pelkäsi oman asemansa takia."

"Kenelläkään ei kovin kivaa!"

"Kommunismmin alkuperä ymmärrettävä, kun tietää tämän menneisyydestä."

"Kommunismi kuitenkin vain kaunis ajatus, jota mahdoton toteuttaa."

Velvollisuuksien määrästä

"Onko oikeuksia ilman velvollisuuksia?"

"Ei!"

"Perustele!"

"Kaikissa uskonnoissa ajatus pyhästä.

Opetetaan olemaan ihmisiksi."

- Älä tapa.
- Älä ryöstele.
- Älä ole kateellinen.
- Älä ole ahne.

"Pahuus ylläpitää itseään kauheuksien kierteenä, joten hyvä tehdä päinvastoin."

"Entä vauvat? Oikeudet on, mutta entä velvollisuudet?"

"Velvollisuus elättää iäkkäät vanhempansa joskus?"

"Sikiö ei ole edes ihminen, joidenkin mielestä!"

"Missä iässä alkaa velvollisuudet?"

"Tulee vähitellen."

"Saadaan lapset pois vanhemmilta ja vanhemmat töihin!"

"Naiset myös!"

"Yksilapsisissa perheissä voi tulla narsisti, kun koko ajan kaiken huomion keskus."

"Mutta ei tule kaikista narsisteja!"

"Synnytyslaitos, koulu, sairaala, armeija. Sitten loppuu velvollisuudet?"

"Aikuisilla, mutta sitten iskee vanhuus!"

"Asevelvollisuus jännä juttu. Teini tajusi, että voi joutua sotaankin yhtäkkiä."

"Onko pakko velvollisuus?"

[Esimerkiksi, Suomessa kaikilla maanpuolustusvelvollisuus. Sodan sattuessa pakotetaan:

- Etenemään eturintamaan **tai**
- Taistelemaan takarintamaan **tai**
- Takomaan tykkejä **tai**
- Keittämään soppatykkeitä **tai**
- Veistelemään valeuutisia **tai**
- Tekemään jotain ihan muuta.

Suomessa asevelvollisuus kuitenkin:

- Pakollinen miehille
- Vapaaehtoinen naisille

Voisivat yhdenmukaistaa lait ja lainkäsitteet...]

"Mihin velvoitettaisiin sotatilanteessa eläkeläinen?"

"Entä mitkä velvollisuudet on olemassa lakien ulkopuolella?"

"Lakeja tulee nopeasti, kun tilanne tulee päälle."

"Nato!"

"Liittyminen meni pelisääntöjen mukaan, kun moni meni yhtäkkiä mukaan."

[Tästä lisää keskustelussa 11.4.2023]

"Ei järjestetty äänestystä, kuten EU:hun liittymisestä."

"Väitän ettei Brexit ollut tyhmä juttu lopulta."

"Miksi!"

"EU kaatuu, kun se mätänee sisältä lopulta."

Omatunnosta

"Eikö omatunto velvoita mihinkään?"

"Erilainen eri ihmisillä ja aikoina."

"Mikä on omatuntoa, mikä on luonnetta *{personality}*?"

"Omatunto on jaettu kaikkien kesken."

"Jumalan ääni!"

"Koputtaa kovaa!"

"Kuinka omaa omatunto on, jo jaettu kaikkien kesken?"

"Tiedostaako kaikki omatunnon?"

"Onko oman edun kannalta hyvä noudattaa omaa tuntoa?"

"Kyllä, saanut potkutkin, kun sanoin asiat suoraan."

"Hyvä osoitus, että omatunnot erilaisia."

"Koetetaan vasta, kun tositilanne tulee päälle."

Tositarina:

"Koulun vanhempainillassa kaikki muut hiljaa.

Tiesin, että oppilas tulee kärsimään ja saa vihat päälle. Silti piipitin, että ei pidä tutkia lasten taskuja koska se antaa huonon esimerkin luottamuksesta."

"Totuuden torvi!"

"Vieläkin vihastuttaa!"

"Lunastit hyvän paikan tuolla."

"Alzheimer voi johtua siitä, että haluaa unohtaa."

"Potilaalla mukavaa, kun on hoidettavana, mutta läheiset kärsii."

Toinen tositarina:

"Sukulainen näki köyhät tytöt ryysyissä ikkunalaudalla.

'Ei siinä ole ketään', väitin alkuun, mutta rupesin mukailemaan harhoja, kun vastaväitteillä ei ollut mitään vaikutusta."

"Toinen todellisuus."

"Muistaa vanhat asiat paremmin kuin uudet."

"Omatunto voisi olla biologiaa. Kehittynyt selviytymisen takia."

"Sanoitettu ajan kanssa: uskonnot, lait."

"Myös kulttuurillinen, yhteisöllinen."

"Vaikea ajatella biologian kautta, sille annetaan usein liikaa painoarvoa."

"Opittua vai synnynnäistä?"

"Synnynnäistä! Lapset ja äidin suhde esimerkiksi."

"Yhteistyökykyiset yhteiskunnat pärjänneet paremmin."

"Kunhan ei tule yliajetuksi!"

Velvollisuuksien välttelystä

"Eräs tunnettu ruotsalainen luopui kasveistaan yms., jotta pääsi eroon velvollisuuksistaan."

Kolmas tositarina:

"Täti on 'ruukkujensa vanki'.

Istuttaa aina keväällä yrttejä eikä sitten pääse lähtemään minnekään, kun niitä pitää kastella.

Sitten ihmettelee, kun ei ole ystäviä.

Tekisi mieli sanoa päin naamaa:

'Älä v***u istuta!'"

"Ole ystävä, jota hän tarvitsee, ja sano!"

"Ehkä eri sanoin!"

"Torilta saa basilikaa."

"Ei sama kuin itsekasvatettu."

"Maistuu erityisen hyvältä, kun pohtii ystävien puutetta."

"Onko jotain mitä haluaisi tehdä, mutta joku hakkaa vastaan ja menee edelle?"

"Epäonnistumisen pelko. Parempi pysyä mukavuusalueella."

"En onnistu, osaa, saa lopputyötä valmiiksi."

"Tulee yhtäkkiä tarve tyhjentää ja järjestellä kaappeja. Oheistoimintaa."

"Hylkäämisen pelko, jää rakastumatta. Kuoleman pelko, jää elämättä."

"Voi olla kyse laiskuudesta. Lykätään velvollisuuksia."

"Päätöksen kypsytys voi olla hyvä asia."

"Lykätyt painaa mieltä. Tekemättömät työt stressaa."

"Työ ei tekemällä lopu, kannattaako stressata?"

Päivän vinkki:

"Tee 5 helppoa asiaa päivän alussa, jotta ei jää heti jumiin."

Neljäs tositarina:

"Vakuutusvastuuilmoitus jäänyt tekemättä, koska se voisi murskata toiveen korvauksista.

Täysin järjetöntä toimintaa. En ainakaan saa korvauksia, jos en tee mitään."

"Ihminen kiusaa itseään."

"Ei tule tätiäkään vierailtua."

"Putinin oligarkit ryöstävät maan rikkaudet. Kokevatko olevansa oikeutettuja?"

"Etuoikeudet suunnattomat!"

"Rikkaudet vähentää velvollisuuksia vaikka pitäisi olla päin vastoin."

"Päin vastoin! Oligarkeilla on velvollisuus tehdä pahoja tekoja, jotta pitävät paikkansa ja päänsä."

[Velvollisuudet muuttuu päämäärien ja tilanteen mukaan?]

Rinnakkais yhteiskunnista

"Jengit sodassa järjestäytyneen yhteiskunnan kanssa."

"Aikanaan kultteja nykyinen tilanne parempi."

"Onko ulospääsyä, kun tilanne huono. Ei nähdä mahdollisuuksia."

"Uskonnolliset kulttuurit opettaa käytöstä. Ei haluta päästää tavoista irti."

"Tässä Ruotsia solvaava mielipide:

Tekopyhää, mukamas pidetään kaikista huolta, mutta annettiin ghettojen muodostua."

"Helsingissä 'Vasis' eli Vaasankatu ainakaan samassa sarjassa. Poliisi käveli keskellä ka-tua varmuuden varalta."

"Taustalla samat selitykset 'not in my backyard!'"

"Jengit voi mennä todella pitkälle":

- Hizbollah, 'valtio valtiossa'. Muut tarvitsevat aina Hizbollahin suostumuksen.
- Sisilian mafia.

[Jostain] kirjasta poimittu tositarina:

"Obama sai tehtäväksi parantaa Chicagon slummien oloja.

'Pikku juttu', hänen mielestä.

Miehet ampui toisiaan, naiset hankki lapsia saadakseen tukia.

Papeilla ja isoäideillä valta. Heidät piti saada puolelleen.

Ei saanut paljon aikaan, luovutti."

Säännöistä

"Olen toiveikas sen suhteen, että punaisia nauhoja katkotaan."

"Mitä turhia sääntöjä pitää poistaa, jotta kaikille saadaan samat oikeudet?"

"Aina tulee olemaan niitä, jotka ei pärjää. Pitää tukea, mutta miten paljon?"

"Ei ainakaan pidä pudottaa yleisiä koulutusvaatimuksia vaan räätälöidä yksilöllisiä rat-kaisuja, jotta jokainen pääsee tekemään jotain hyödyllistä."

"Entä narkkarit, juopot näissä slummeissa?"

"Tuossa pisteessä muodostunut jo vahvat verkostot, jotka hyötyy tilanteesta, ei helppo katkaista."

"Tarvitaan koulutusta ja uusia vaihtoehtoja."

"Kun 50-luvulla syntyneet isoäidit kuolee, mitä sitten?"

"Voiko yhteiskunta korvata yhteisöjä?"

"Lapset vaatii ohjausta. Muuten tulee epäkelpoja tai hirviöitä."

"Romanian orvot tästä esimerkki. Annettiin elämän perustarpeet, mutta ei vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Moni kuoli ja selvinneet eivät pärjänneet elämässä."

"Onko kehon velvollisuuksia: herää, syö, nuku...?"

"Ne on taas pakkoja velvollisuuksien sijaan."

"Mitä käy, jos istuisin tässä vain tästä lähin?"

"Yhteiskunta tulisi ja veisi pois."

"Ihmiset luo myös omia velvollisuuksia."

"Lähtee siitä, mitä mun 'pitää' tehdä."

"Asetetaan omat tavoitteet halujen perusteella."

"Voi olla tullut muiltakin."

"Ei kyseenalaisteta. Ankara Luterilainen oppi velvoittaa."

"Yliminä pakottaa!"

"Superego, yhteiskunnan sisäistetyn 'isähahmon' kielteinen puoli."

Viides tositarina:

"Surullinen esimerkki.

Kävelin pitkän matkan länsikeskukseen.

Tomera täti meni ohi, tönäisi ja tokaisi:

"Täällä on oikeanpuoleinen liikenne!"

"Noudatti vain sääntöjä."

Perheistä

"Suomessa asutaan jo yksin. Enemmän kuin perinteisiä ydinperheitä."

"Ääriyhteiskunnallinen tavoite hajottaa ydinperhe!"

"Entä jos vain kulisit kunnossa?"

"Mies, nainen, tyttö, poika, koira, lomamatkat."

"Pitäisi olla vakaa perhe, muut yksityiskohdat vähemmän tärkeitä."

"YDIN-perhe on yhteiskunnan ydin."

"24/7 päiväkotia tarvitaan."

"Pieni hinta riiviöiden kaitsemisesta."

"Potsdamissa, Berliinin lähellä, tällainen ratkaisu. Paljon kiireistä EU-väkeä siellä. Ja vanha KGB-maja."

"Kaikilla velvollisuus huolehtia vähän kaikista muista."

"Auta itse lasta vai soita sossuun?"

"Välimalli: Facebookissa kyseltiin ensin, kenen lapsi rääsyissä kulkee?"

Kuudes tositarina:

"Ozzy Osbournen näköinen tyyppi ajoi nuoria takaa puukko kädessä.

Otin nuoret kyytiin.

Sitten annoin poliisille lausunnon.

Kohta oikeudessa tuomari tenttasi:

'Tiedätkö mikä on puukko?'

Lopulta selvisi:

Nuoret oli ajanut puukkomiehen kaverin yli.

Ei ollut viattomia lapsukaisia."

"Onko velvollisuus mennä todistajaksi?"

"En varmaan menisi uudestaan."

Pärjäämisestä ja kotoutumisesta

"Yhteisö pitää omansa ruodussa."

"Esimerkiksi. Jos Yhdysvalloissa 'mustat käyttäytyy hyvin', sanovat toisilleen:

'Älä ole tuollainen valkoinen!'"

"Jos ei tiedä miten järjestelmä toimii ei voi toimii sen mukaan."

"Poliisit ei välttämättä joudu vastuuseen teoistaan."

"Huonot koulutusmahdollisuudet. Puuttuu kyky hyötykäyttää oikeuksia."

"Suomessa Ahmed ei saa työpaikkaa. Tutkittu juttu."

[Tästä lisää keskustelussa 15.8.2023]

"Suomen kieli tulee vastaan."

"Se on hyväkin."

"Opetusjärjestelmässä jotain vikaa."

"Tajuua itsekin."

"Sanotaan epäsuorasti lapselle ettei voi pärjätä."

"Suomenkieli ei onnistu!"

"Onko kyseessä Suomeen muuttanut vai täällä syntynyt?"

"Joutuuko opiskelemaan 5-kieltä samaan aikaan? Isompi taakka."

"Iso ero, jos äidinkieltä ei käytetä opiskelussa. Miten voi puhua suomea lapselle, jos ei itse puhu suomea."

"Pakolaisilla varsinkin monta ongelmaa päällekkäin:"

- koulutus
- kieli
- sodan vaikutukset

Elokuva mainittu:

"Kalmarin Union elokuvassa kaikki kompastui matkalla. Kukaan ei päässyt päämäärään."

"Pitää taistella ja tehdä enemmän työtä."

"Vaikeudet voi koskettaa kaikkia. Pännii vielä enemmän, kun 'oikeaa väriä', mutta silti ei onnistu!"

"Kieli on ajattelun väline. Pitäisi opettaa kunnolla."

"Tai tukea lähtömaita, että voi opiskella ja elää siellä eikä tulla tänne."

"Onko oikein ottaa ihmisiä, joita ei kyetä kotouttamaan?"

"Ei pakoteta asumaan yhteen, mutta, voi itse haluta saman kielisten ja näköisten piiriin."

"Halvemmat asunnot myös ajaa samoihin paikkoihin."

"On syrjiviäkin ihmisiä, mutta suurin osa ei välitä."

"Jos kulttuurit ei tule toimeen, pidetään oma mielummin."

"Mieluummin eletään sovussa rinnakkain."

"Ja kulttuurit voi sulautua yhteen, valikoidaan kirsikat kakusta."

"Kulttuuri ei ole vakaa, kiveen hakattu käsite."

"Suomen kulttuurissakin paljon lainattua."

Yllätyserikoislahjakkuusajatusleikeistä

"Jos heräisi täydellisen musikaalisen lahjakkuuden kanssa, tulisiko samalla velvollisuus jakaa lahjakkuuden hedelmät muiden kanssa?"

"Kuulemma kyllä. Kysytty lahjakkailta ihmisiltä."

"Samalla voi tulla kuuluisaksi ja varakkaaksi!"

"Tuntuisi sairaalta, jos piilottaisi tahallaan!"

"Toisaalta, ylimielinen, jos pitäisi itseään liian ainutlaatuisena ja erinomaisena."

"Olet sydänkirurgi hamaan tappiin asti, koska olet siinä hyvä ja sillä siisti!"

"Vaatii aikaa ja vaivaa oppia nuo taidot. Eri asia."

"Onko velvollisuus ottaa kannettavaksi taakka jota ei halua?"

"Isän traktorikauppa. Voi myydä poisikin."

"Entä jos ottaa ja ei kiinnosta, eikö mätäne sittenkin?"

"Mätänee ja talous laskee 10v päästä."

"Lähteekö itsessä velvollisuuden tunto jos jokin helppoa ja vaivatonta?"

"Loppuu kannusteet, kun liian helppoa."

"Voi olla hyvä jossain, jota ei halua tehdä. Liian helppoa."

"Mitä jos: 40v, päättänyt jo mitä elämällään tekee ja sitten saa kyvyn parantaa sairaita?"

"Rakennettaisiin käsittelykeskus, jossa sairaat vietäisiin liukuhihnalla parantajan luo."

"Aivan. Niinhän se menisikin."

"Tässä toinen tyly näkökulma":

- Otetaan kiinni
- Tutkittaisiin vankilassa
- Valjastettaisiin vain poliittisen johdon käyttöön

"Entä jos kosketus ei riitä ja pitäisi tietoisesti päättää parantaa?"

"Voisi olla salaparantaja."

"Valtio keksisi keinot pakottaa:"

- Perhe uhattuna
- Omat edut linjalla

Toinen elokuva mainittu:

[Nimi jäi kuulematta...]

"Eräässä elokuvassa samanlainen juoni. Seurataan miten päähenkilö käyttää parantajan voimia."

[Niinpä tietenkin. Tämäkin ajatusleikki oli jo päätynyt elokuvaksi. Eipä tarvitse tätä siten itse kuvatuttaa tutuilla.

Tässä vaiheessa kello löi jo kahdeksan ja keskustelu kääntyi ikivihreisiin, ikäloppuihin musisoijiin, joten se siitä.]